

Vana võrokõnõ Elleri Kalle põlitsidõ rahvidõ tarkusõst

Kae lk 2

Pido om saatnu kultuuri-kõrraldaja Puru Asta ello

Kae lk 3

Kupupandmisõst ja mustast raamatust

Kae lk 4



9 7714061922005



Kusikuklasõpesä poodi takan. Vanastõ oll poodi takan joodikidõ kogonõmisõ paik, a nüüt om sääne kommõ pia är kaonu. Sõs võtki luudus inemise ruumi üle. Üte Võromaa poodi vana tarbõlda saiswa aida kaartõveere ala omma pesä tennü kusikuklasõ. Pesä küünus maast aidatrepi ja ussõ edimädse kolmandigu pääle. Tuu om umbõs meetri korgunõ ja kusikukilaisi käügi nakasõ pääle joba maa pääl liiva seen. Paistus, et liivanõ kuiv kodus miildüs näile väega.

FASTRÕ MARIKO jutt ja pilt

Eesti rahvaluulõ arhiiv uut võrokõisi tähelepandmiisi pido pidämisest ja putukist

Eesti rahvaluulõ arhiivi timahavadsõ kogomiseõ teema omma «Tähtpääv ja muutuva kombõ koroonakriisi aol» ja «Inemine ja putuka».

Pidokombidõ uurmisõs oodõtas pildi- ja videomatorjaalõ ni ka kirjeldüisi osavõtjidõ ja kõrvaltkaejidõ, üritüisi kõrraldajidõ ja pidokangõlaisi käest. Tahetas teedä saia, kuimuudu omma inemise pidoliidsi sündmüisi pidänü 21. aastasaal inne koroonaaigu ja kuis tetäs tuud täambädsel pääväl.

Tõsõ teema all tahetas teedä, midä om Võromaal arvatu hüürläisist, vapsikist, mualaisist, puutäiest ja viil egäsugumaidisist muist putukist. Oodõtas uskmiisi, ettetähendüisi, tuud, kuis näid om kutsutu, midä näist arvatas, ja inemiisi läbielämiisi, miä omma putukidõga kõüdedü.

Matõrjaalõ saatmisõ tähtaig om tulõva aasta alustusõn, a tähelepandmiisi mass korjama naada õkva no, selle et iin omma suvidsõ pido ja putukit om kah suvõaol inämb. Parõmbilõ ütlenlütjile omma avvohinna ja tenõuritüs.

Küsümiisi kava ja ligemb teedüs om internetin aadrõsi folklore.ee/era/kysitus/ pääl.

UL

Sõir sai kaitsva märgi

RAHMANI JAN

20. piimäkuust või sõira müvvä õnnõ sis, ku tä om peri Vanalt Võromaal vai Setomaalt ja om sääne, nigu sõir mi kandin olnu om ja olõma piät. Euroupa komisjon kinnit nimetüsele «sõir» geograafilidsõ tähüsse. Sääne märk näütäs, et tego om kimmäst paigast peri kraamiga ja täl omma seolõ paikkunnalõ umadsõ umahusõ. Lisas piät sõiral vähembält üts tuutmisõ etapp olõma olnu Vanal Võromaal vai Setomaal.

Kinnitedün dokumendin om kirän, et nimega «sõir» tähistedäs traditsioonilist laagõrdamada kohopiimajuustu, midä tundas Eestin innekõkõ Võromaal ja Setomaal. Sõira kohustusligu koostisosa omma tuu paprõ perrä lehmäpiim, kohopiim, kanamuna, võid, suul ja küümne. Sõira tegemise man ei tarvõtõda laapensüümi, lisaainit ega lõhna- ja maitsõainit.

Võromaa ja Setomaa suurõmba sõirategijä panni sälä kokko ja naksi sõiralõ kaitsvat märki küsümä joba 2017. aastagal. Tuud tetti selle, et sõira nime all oll mõnõl puol naatu müümä säänest kraami, miä periselt sõira muudu ja maiguga



RAHMANI JANI PILT

Mõtsavalle talu peremiis Möttusõ Meelis om uhkõ, et saa tetä õnnõ mi kandilõ umast süüki.

ga es olõki. A no piät sõira nimega müüdäv kraam olõma õkva sääne, nigu mi kandin sõir olnu om. Sõir om ka Eestin edimäne söõgiainõ, miä säändse märgi saanu.

Üts tuutja, kiä sõira tege ja müü, om Vahtsõ-Roosa Mõtsavalle talo. Peremiis Möttusõ Meelis ütles, et märgi saaminõ muut tedä kõvastõ uhkõmbas: tä saa tetä säänest mi piir-

kunnalõ ainuumast toodõt. Meelis luut, et ku piiri inämb vallalõ läävä, nakkas liikma ka inämb söõgituristõ, kiä otsvagi säänest piirkunnalõ umast söõgikraami.

Peräkõrd iks püüne pääle jõudnu võrokeeline koolimuusikal om kaemist väärt

KABUNA KAILE

Võro Keskliina kooli opilaisi minevä näväl Kandlõn ette kant võrokeeline muusikal «Koolin om umbõlõ mõnna» tekk tujo hääs: Contra luud sisukäük ja tekst, Rips-Laulu Pireti muusiga omma meistritüü, a noil avit vallalõ päsedä osatäütjide mängorõom, mille pandsõ kasuma kooli uma lavastustiim.

Või jo mõtõlda, et mis tan iks, pikält kultuuripaastu pidänü päältkaeja lõõvä kässi kokko joba tuuperäst, et omma üle tiatrisaali ussõpaku lubatu. Võimalus, et om jäl kohegi minnä, või tõtõst suu naarulõ kisku, a hõkõrdama iks ei aja. Nii et naarupurtsatusõ, miä saalin etendüse aigu vallalõ pässi, kõnõlõsõ iks tuust, et ollgi nallakas. Pallo tuud iks juhtus, et tiatrin helüga naarda saat. Inä-

büste olõt esiki janti kaiõn tenõlik, ku saat krõõmikese mijahta.

Contral om õnnistunu piaaigu poolõtõsõ tunni sisse kõütä hulga täambädse ao nuuri mõttit, tegemiisi ja murrõkotussit, alatõn opilasfirmadõst ja lõpõtõn koolikiusamisõ ja keerolidsõ noorõ iä esihindä lõüdmisega. Kõgõ takan om siski lämmi huumor, miä ei lasõ kohegi tumõhe mulku vajju. Iks aoviidüs mis om aoviidüs!

Muusikalõ om säändsit ja määndsit. Seo lavatükü tege esierälidses muidoki kiil. Contra om hää keeletundjana mõistnu võro kiilt tutvvas ja huvitavas tetä mitund muudu: eesti ja võro keele sõnnu, võro ja inglüse keele sõnnu kõrvuusi sääden, niisama vanarahva ütlemiisi ja esiki kulu-nuusi välendüisi (ek *klišee*) kaudu. Kõik om võro keelen olõman.

Viimeistrel Rips-Laulu Piretil om seo lavatükü meeelo

luumisõl muidoki sama suur osa. Timäl om länü kõrda säädi viie nii, et kullõja saa tundõlidsõlt ütlen õõtsu, sõrmõnipsu lüvvä, räpirütmiga ütlen minnä.

Pikk pai tulõ tetä ka osatäütjile. Üts tegeläne lugõ aokiräst nõvvoandit elosaisõ kotsilõ ja säääl om kirän soovitus: olõ hindä ullimb versioon! Kuuldus küländ poolõmelelitselt, a säääl om uma jüvä seen, selle et täütä ei olõ seod kuigi lihtsä. Rolli saanu opilasõ julgusõ olla lava pääl hindä ullimba variantsi ja seo om kimmäle üts konks, mille otsa näütemängo kaeja jääs.

Suurõmb jago lauljidõ-tandsjidõ seltskunnast omma 6. ja 7. klassi opilasõ. Tuu om kül häste: sis ei kiirusta nä niipia Võrolt minemä ja joudva vast lavastust viil mängi. Kas vai ummilõ iäselidsilliidsile tõisist koolõst. Hoidkõ kõrva vallalõ, nigu üteldäs muusikalin.



ANTONI TÕNISÕ PILT

Päälliina poiskõsõ Cristopheri (Tambergi Karl Cristian, pildi pääl häädkätt) tulõk ütte Võromaa kuuli sünnütäs timä ja vahtsidõ opiselsilliidsi jaos edimält segähüst, a lõpp hää, kõik hää.

M Ä R G O T U S

Pühendus soomõ-ugri maailmakongressilõ Põlitsidõ rahvidõ väärt tiidmise



ELLERI KALLE,
vana võrokõnõ

ku tä kodotiid es lõvvä. Ja sis tä taibas, et asi om nüüd kül iks nii, et piät kahitsõma. Ja tä saadi sinnä küllä sõnna, et ei olõ inämb kohustuisi, massu ei midägi. Ja õkva sis nigu lupst olgi koton ja asi tahe. Säane lugu. Uskõ nüüd vai ärke uskõ, a säane mäletämine om.

Seo kõik om meil üttemuudu hõimurahvidõga. Ku arvatas, et kõgõ lähkümbä omma meile suumlasõ, edesi omma kavvõmba sugulasõ, sis uskmiisi ja tiidmisiga om tsipa tõistõ. Kõgõ inämb olõmö üttemuudu veps-läisiga, a näil om pallo inämb vanna tarkust alalõ. Veps-läisil om ka säane asi, et omma näil naa tiidjä, piaaigu kõik naistõ-rahva. Ja sis, ku mõnõl kaos näütuses lehm är, mindäs tiidjä mano ja viiäs tälle meelehüäd. Sis tä mõtlõs ja kaes ja märk ja ütles, kohe lehmäle perrä minnä. Ja säääl tuu lehm omgi. A ku tahetas, et tiidjä lehmä ka kodo saat, sis tuud nä inämbüisi tetä ei võta. A ku võtva, sis jõudva ka kodo saata.

Mul hindäl om kah väega imelik mälestüs. Ku ma olli peris lats, sis mi pagõsimi tast Verijärve veerest sõa iist Pärnu-maalõ. Säääl ollimi mitmit aastit. Ja säääl üte kotussõl pääl olf naabusõn üts vanõmb naanõ. Tä olf vanatütrik, a tuul aol olf viil säane kõrd ilman, et vanatütrigu kotsilõ üteldi taivatui ja vanapoiss olf põrgunui.

Tuu olf säane hüä tädikene, väega kärke kápaga kõndsõ ja pei lehmä. Tä pakk meile iks võidu müvvä, a timäl olli suurõ ja väiku kilo. Meile iks tõi tä suurõ kilo. Imä huvi peräst kaalsõ är, sis olf 1,7 killo. Kirkmani Liisa olf tuu naistõrahva nimi. Ütskõrd olf täl määrdünü lupardiga näpp kinni kõudetü. Ja imä nigu mooduperäst küse: «Liisakõnõ, mis sul käega om?» – «No näet: lätsi marja võtma mättä päält ja olf jo rästik säääl. Ma es panõ tähele ja salvas är.» – «Aga sa arsti mano lätsit vai?» – «Ei, ega tä mullõ midägi es tii, tsipa kipiitäs, kõüdi kinni, et sis ei sekä. Ja hummõn ei olõ inämp midägi.»

Tä jutusf ka edimäst kõrda hussi käest nõglada saamist. Sis lätäs tä kodo, mõssõ hindä puh-tas ja lätäs sängü, et nüüd nakkas kuulma. A es koolõ. Ja sis tulf tälle miilde, et kell om nii pallo, et lehm taht nüssä. Lätäs lehmä nüssä, ja es olõki midägi.

Arvada, et timä olf, nigu teedä om, et Indian omma naa maotaltsutaja. Näidel om hussikihtvi vasta immuunsus väl-lä kujonõnu põlvõst põlvõ. Ja arvada, et meil olli kah säänd-

Põlitsit rahvit om maailman alalõ satu, a piaaigu kõik nä omma hädän. Vanno tarkuisi om olnu pallo, a näid unõtdas väega kipõstõ är. Suurõmb jago tuust, midä inemise omma tiidnõ ja tundnu, omma olnu põlitsidõ rahvidõ tiidmise. No om pääle tulnu üleilmne tarkus, miä ei anna kuigi põlitsidõ rahvidõ tarkusõ mõõti vällä.

Viimätsel aol om ka Eestin naatu kõnõlõma põlitsist rahvist. Arotõdas, kiä om ja kiä ei olõ põlinõ rahvas. Om väl-lä käütü säane jutt, et eestläne omgi põlinõ rahvas. Säält edesi tulõva joba sändse and-saku asja, et timä tahtminõ väljendus timä riigikogon ja valitsusõn. Ja timä luudus om RMK käen ja seo om peris hää. A ku kaia põlitsit rahvit maailman, sis tuu asi ei klapi iks kuigimuudu, et luudusõga ümbrekäämises vanno tiidmiisi ja tarkuisiga ei rehkededä.

Kavva aigu om Eesti riik mägnü katõ otsaga mängu: om mitmõlõ poolõ ala kiro-tanu, ÜRO konventsiooni põlitsist rahvist jne. A koton üteldäs, et meil ei olõ põlit-sit rahvit. Peris umbõ lätäs asi sis, ku üteldi riikevahihõlisõlõ mõtsu majandamisõ ütisiõsele FSC-le, et Eestin ei olõ põlitsit rahvit. A säält ülti vasta, et seo ei olõ peris õigõ: teil omma vä-hämbält seto ja arvada, et muid põlitsit rahvit om kah. Setodõ kotsilõ ei saa kuigi üldä, et nä ei olõ põlinõ rahvas: vinläne om tunnistanu nä tõdõs poolõ pääl põlitsõs rahvas. Esiasi, pallo näid säääl alalõ om ja mis näide hääs tetäs.

Om jo inämb-vähämb teedä, et mi edevanõmpa olli põlitsõ rahva. Tan olli võrokõsõ vai mõtsigu, ku mi nii ütlemi, põha puul meid olli ugalasõ ja seto tõsõl puul. Ja sis mulgi. Kõik olli põlitsõ rahva. Näil olli uma tiidmise ja mõnõ tiidmise olli säändse, midä nüüd ütski ei usu, üteldäs, et nii ei saa olla.

Karula kihlkunna lõunapoo-litsõn otsan juhtu nii 200 aastakka tagasi säane lugu. Tuu paik olf mõtsu seen ja om mõt-su seen täämbädsõ pääväni. Paik olf kuulsa tollõ poolõst, et säääl elli nõia vai sori. Ja näil es olõ massõ pääl: mõisa es mas-susta näid. Ei tiia, mille taa nii olf, a nii taa olf.

A sis üts mõisnik lõudse, et mis tuu tähendäs: säääl om õigõ mitu peret ja mille näil ei olõ massu ega tio tegemist. Ja pand naa pääle. Aasta peräst saadi nuu perre mõisnigulõ sõnna, et seo ei olõ ausa kaup ja tul-nu är lõpõta. Mõisnik muiduki naarsõ tuu pääle. Sis lätäs viil üts aastak ja mõisnik sai jälki sõnomi, et lõpõta ummõtõ är, muidu võit viil kahitsa.

Mõisnik lätäs sügüse tõdõsõlõ mõisnigulõ küllä. Tuulaol nä käevä üstõdõsõl külän ja tuu külänkäämine olf pikk pido ja prasminõ. Karula mõisnik olf kah nätal aigu tõdõsõ mõis-nigu man külän, sis lätäs kodo minemä. Kõrraga tulf maru lumõtorm, mõisnik essü peris är. Sis, ku tä kohegi jõvvi, olf tä hoobis kolmandaman mõi-san. Olf säääl jupp aigu, lätäs jälki kodo minemä. Ja vahtsõst: es päse koheki, essü är. Ja nii sai viimäte aastak aigu täüs,

Hää etendus lätäs sügäväle henge

Looda, et taa koroonaaig, miä om meid võõrutanu egäsugumaid-sist kultuurisündmüisist, nakkas no üle saama. Mu jaos tulfõl kõk-kõ tuud, minkast mi kotonistmise aol ilma olõmi jäänü, miilde minevä nätal nättü koolimuusikal «Koolin om umbõlõ mõnna».

Üte küle päält kaiõn lihtsä lugu lihtsä muusiga ja tandsuga, a tõdõs küle päält andsõ uma ala meistride tüü taalõ kimmä kvali-teedimärgi. Võrokõisil om länünü häste, et säane umakeeline tük-k päält mitund kõrda edesitoukamist lõpus püüne pääle sai. Ja kuigi ei olõ teedä, kas ja kupallo tedä viil mängitäs, om teos olõman ja tuud saava mängi ka tõdõs kooli. Kooli tuuperäst, et õkva kooli-latsi jaos ja koolilatsilõ om taa muusikal kiroto.

Päält hää teksti ja muusiga omma taa etendüse kõrdaminegi tak-kan tegijä, kel helkämne silmin. Tuu omgi nigu üts nõiatõdõr: ku om hää asi, sis saava tuust herätüst ka juhendaja ja mängjä ja nii-muudu saagi hengele hää tulõmus. Mul om hää miil tuust, et seo muusikal om lisas viil ood võro keelele ja mikandi ummamuudu olõmisõlõ.

Suur suvi om iin ja tuu tähendäs ka küländ suurõl hulgal egä-sugumaidisi etendüisi, kontsõrtõ ja muud. Soovita nuu üles otsi ja kaema minnä. Selle et heng, miä om vahepäälitsel aol nälä ja joogihädä kätte jäänü, taht kah iks vahepääl kosutust.

RAHMANI JAN,
Uma Lehe päätoimõndaja



UMALEHT

Tulõ vällä egä katõ nädäli takast neläpäävä.

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin

E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21

Kodoleht: umaleht.ee

Molõvink: facebook.com/umaleht

Päätoimõndaja: Jan Rahman, tel 56 922 841
jan@umaleht.ee

Abitoimõndaja: Kaile Kabun, info@umaleht.ee

Keeletoimõndaja: Laivi Org, laiviorg@gmail.com

Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster,
latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimõndusõ kolleegium:
Tiia Allas, Külli Eichenbaum,
Aapo Ilves, Kaido Kama,
Ülle Kauksi, Rainer Kuuba,
Evar Saar.

Välläandja: SA Kultuurileht, kl.ee

Tellmine: Express Post AS, tellimine.ee, tel 617 7717

Tõsõ kundi otsast

Ettevõtja PINDMAA AIGAR margo-tas tan ilmaasju pääle tsipa tõsõ nuka alt, ku hariligult kaema harinu oltas.



Luudusõga tasakaalu

Elä maal ja mullõ tundus, et ka inämb-vähämb luudusõga kuun-kõlan. Aastan kats kõrda tulõ mul umaperäne tunnõ sisse. Edimäne kõrd om veebruarikuun, ku tunnõ keväjä tulõkit, ja tõnõ kõrd augustin, ku tulõ süküs.

Egä keväjäga teküs inemise seen vahtsõnõ luutus. Tuu om umaperäne uutmisõ aig hengen. Sis käü nurmõ pääl jalutaman, kaeman paiku, kon viil om lum-mõ, ja noid, kost lumi är om sula-nu ja mõtsa ala tekkünü edimäd-se sinilille häitsme. Mul om mitu aastat olnu kommõ, et tii edimäidsist häiermist pildi ja kirota: hurraa, Haanin om kevväi!

Sis tulõ aig, ku lää vahtrõpuu mano, võta tast ümbre kinni, tennä tedä ja küsü, kas tä mul-lõ sisemidses puhastusõs umma mahlakõist and. Ja ku tä and lua, tii väiku mulgu puu sisse ja juu toda makõt mahla. Sis tun-nõ hindä seen, kuis elo nakkas vahtsõst käümä, kuis tuu, midä olõ talvõl hindä sisse kofanu, nakkas vällä minemä. Kihä lätäs kerembäs ja süämele tulõ rõõm.

Ku nakkas lämmämbäs mi-

nemä, et saa käändä näo päävä poolõ, ku tulõva edimädse kiire valgõs länünü kihä pääle, om tuu väega hää tunnõ ja ma taha tuud viil pallo aastit tunda.

Tulõva edimädse tsirgukõsõ. Kullõ päävä nõsõmisõ aigu vaiksõlt istõn toda kinnä tsirkõ kuuri, miä om kõgõ ilosamb muusika ja tege hengele pai. Mõnikõrd lätäs miil kurvas külh, ku koskil lähkül tõmmatas saag käümä. Tuu tüküs är tsurkma hengekontsõrti, mis mu seen om. Tõnõkõrd istu õdagu mõtsa all ja kullõ tsirkõ laulmist, inne ku nä magama läävä.

Tuu om hää tunnõ, midä tahas inemiisile suuvi ja üteldä, et par-õmb jätke mõni uudis kullõma-da, minke vällä, kaegõ, ku illos luudus ja elo om mi ümbre. Tuu avitas meid viia hindä seen tasa-kaalu, kõrrasta ummi sisemiidsi suhvlid. Ku nuu suhvi omma kõrran, sis harilikult sinnä mus-tust ei tegüne. Mustus tulõ sin-nä, kon om segädüs, kon ei olõ kõrda majan.

Tasakaalun inemine harilikult haigõs ei jää. Tä om kõgõ rõõm-sa ja eläs armastusõga noid päi-vi, mis tälle ellä omma antu.

Pulga Jaani mõtõlus

Kultuurist

Meil om iks kõik aig määne-gi kultuur ollu. Päält sõta, ku inämbjagu kultuuri-inemii-si olli kas piiri takan vai viil hullõmban kotussõn, tulti õks puulpäävä õdakult kellegi poo-lõ kokku, maidsõti pudelist ja laulõti. Senis, ku sõna segi es lähä, võisõ viil võtta. Kuna lat-sõ olli kah kamban, sis mõni laul jäeti laulmada. Näütises nigu «Säidse versta siinpuul Sakk». Kõik mõistsõva, aga es laulda.

Valitsus propagiirse ütist nõvvukogu kultuuri, et ega rahva käest midägi. Mii sis saie tuust nii arru, et laulami grusiinõ «Sulikod» ja armeen-laisi «Pääsulindu». Tuud pe-rämäst lauli ma mõni aastak tagasi üte uma põlvkonna daa-mi sünnüpäävä hummugult, et üles herätä vai nii. Daam tulf vesitsiide silmiga vällä ja küs-se, kost ma tuud laulu tiia. Ma kehiti olgõ: mii põlvkond jo kõik tiise ja laulsõ, ega noid häid laulõ nii väega valida es olõki. Vahepääl lätäs vast mõni 50 aastakka müüdä, aga laul olf hingen alalõ.

Sis ma mäledä viil, et lätsimi Urvastõ koolimajja kullõma ansamblit Tbilisi. Laulu olli kõik gruusia keelen, aga mõni lätäs nii hinge, et ma pagõsi ussõst vällä nuka takka ja iki tsipakõsõ. Sis ruttu tagasi. Üts laul om erilisel meelen: pikk illus miis laule hällilaulu. Ja sis, 40–50 aastat ildampa, laul tuusama miis (!) tuudsamma laulu. Ma es pea vasta ja lau-li terve laulu gruusia keelen mehega üten. Es jää puult sil-pigi maha. Perän üts puultutva küsse, kon ma gruusia kiilt olõ opnu. Mis mul üteldä: latsõ-põlvõn kuuli laulu ja jäti sõna miilde. Uskmalda, aga nii olf.

Noist katõst näütest piasi sel-ge olõma, et kultuuri sisen om hing, mia ei jää vanas ja esiki või-olla ei koolõ är. Ja nuu, kiä hinge aiusiid müüdä takan otsva, nuu tegevä tühjä tüüd ja raiskasõ ilmaaigu raha.

Niikaua, ku tetäs verepruuve, mõõdõtas vererõhku, uuritas aiu-lainiid jne, niikaua hingele pihta ei saa. Vaia olõsi hoopis tõist tüü-pi aparate ja mõtlõmist.

Tõnõ võimalus om tunnis-tada, et hing om üts illus ja vajalik asi, mia om kultuuri-ga tihksan seossõn, ja paremb om, ku noidõ kummagagi ei jukõrdada.

Viimätsel aol kerküs Eestin tahtmalda üles küsümüs: kas riik piat kaitsma ummi koda-nikõ ihusiid vai om siski hin-gel ka määnegi õigus (ja koda-kondsus).

Kiä vastas?

Helüaida ja Uma Lehe märgotuisi sari.

Seo märgotus sünnüs veebilehe helüait.ee ja Uma Lehe kuuntüün. Taadsamma märgotust saat kullõlda autori esitüsen Helüaida lehe pääl.

Pidokõrraldaja kardina takast

RAHMANI JAN

Puru Asta om Põlgastõ ja Erästvere kandin tunnõt kultuurikõrraldaja. Perä-mädse aastaga om Kane-pi valla avvokodanik Asta pidänü pensionipõlvõ, a umast tüüaost Põlgastõ rahvamaja vidäjänä om täl hulga miilde tulõta, kõgõ inämb omma meelen suurõ pido. Pido omma saatnu Astat läbi elo, ka minevä kuu lõpun pidäsi tä üten kaasa Velloga tähtsät pito – kuldpulma.

Kultuurijuhis sai Puru Asta päält tuud, ku kolhoosiaig läbi sai. Inne olf tä Kalevi kolhoosin ammõdiühingu juht. Tuu tüü andsõ Astalõ üle Eesti hulga häid tutvuisi, midä perän kultuuritüün tihtsäle vaia tulf.

Kultuuritüüd opsõ Asta sis, ku ammõtilõ sai, Taľnan rahvakultuurikeskusõn. «Edimält olli kuuuolidsõ kursusõ, edesi egä aasta tävvendüskursus,» seletäs tä. «Sääl opati meile, et kultuuri-tüütäjä piät tegema umma tüüd nii, et sais esi kardina takan. Ja mullõ miildü kardina takan saista.» Tuu tähendäs, et kuigi Asta om kõrraldanu hulga üritüisi tunnõtuisi ülesastjõdõga, om tä esi iks rohkõmb varjo jäänü. Kõrraldamisõ tüüd om Asta tennü hengega: olf iks esi egäl üritüisel edimädsen kohal ja perämäne, kiä är lätš.

Kultuuritüü vidämine tähend ka tuud, et käügin tulf hoita esitegevüsläisi tsõõrõ



RAHMANI JANI PILT

Puru Vello ja Astat om sälä takan 50 aastakka ütist ello. «Kannatust piät olõma,» ütles Vello vällä üte pikä kuunelämise salahusõ.

ja klubisid. Latsitsõõri, näütsõõr, rahvatandsja, estraadi- ja laulutsõõr, pensionäre klubi – kõik pidivä uma ao, paiga ja tsillukõsõ eelarvõria löüdmä. Asta tiid, et inemiisi tulõ hoita, esieränis noid, kiä umast vabast aost tõisilõ meelerõõmu tegevä. Nii saiva täl traditsioonis esitegevüsläisi välläsõidu, kon tegijä saiva tunnustust ja lõõgastust.

A kõgõ tunnõtumb osa Asta tegemiisist omma iks olnu timä kõrraldõdu pido: disko nuurilõ ja tandsuõdagu suurilõ. Põlgastõ pido olli kuulsa ka kavvõmban ja pidoliidsigi tulf kokko mitmõlt puult. Asta löüd, et maainemine taht

lõõgastust ja vahapääl nätä ka mõnt kuulsambat artisti. Tuuperäst omma Põlgastõn pidol üles astnu tunnõdu laulja Nuude Matist Homenja Jürini. Ka diskori, kedä Asta umilõ pidodõlõ kutsõ, olli tunnõdu tegeläse.

Säändsidi pidodõ man tulf mõnikõrd ette ka uutmalda olokõrdo, midä Asta är lahendamada pidi. Ku mõni pidolinõ taplõma lätš, löüdse tä kõrraga abiliidsi ja lahuť taplõja är. Kõgõ keerolidsõmb lugu olf sääne, et üts võõras nuurmiis olf diskolõ püssä üten võtnu. Muiduki tornaš Asta tuud olokõrda kipõstõ lahendamada.

«Hoitsõ püssätorost kinni, lõpus sai püssä hindä kätte. Õnõs midägi es juhtu,» tulõtas tä takastperrä ihokarvu püstü ajavat juhtumist miilde.

Inemiisiga läbisaaminõ om Asta esieräline annõ ja tuud pidä tä väega tähtsäs. «Iks om ka vainlaisi olnu, a ma esi arva, et sõpru om vast iks rohkõmb,» võtt Asta teema kokko.

Pido läbi elo

Pido omma Asta jaos jo latsõst pääle tähtsä olnu. Tä mäletäs, et timä latsõpõlvõkoton Kär-gula külän Saali küünin peeti pidosiid, kon tandsus mängsevä paigapäälidse pillimehe ja

kon ka peris latsõ käevä, nii Astagi.

Tsipä vanõmbas saiõn jäi Kär-gula pido väikus, sis naas tä käümä 10 vers-tä kavvõn kuulsan Hausi küünin. Ütel säändsõl pidol tekk Asta elo ka saatusligu püürde. «Taa om mul saat-sõ puult ette antu, abielo tulf kah läbi kultuurisündmüse,» kõnõlõs Asta. «Päält pito tulf üts Jawa-miis, ütel, istu pääle, ma vii su kodo. Ütli: ku saaga sõidat, sis tulõ!» Tü-tär-lats sai kuigi kiivri päähä ja värisi terve tii hirmust, a esi tä olf säändse tingimusõ vällä käünü. Tuust sõidust naas pääle tutvus naabrikülä mehe Velloga. Täambädses omma Asta ja Vello abielon olnu 50 aastakka. Näil om kats poiga ja viis latsõlast.

Vello om olnu eloai tehnikaga kõidet tüümiis: saekaatrin, ehitüse pääl, autojuht, kraanajuht. Pikä kuunelo võtmõs pidä Vello tuud, et piät olõma kannatust. Asta löüd, et nä mõlõmba omma säändse tsipa rahulikumba temperamendiga, tuu om avitanu. Ja Vello om Astat avitanu ka kultuuri-tüü man, iks egäl jaanipidol pandnu tulõ palama ja tuud kohendanu ja valvnu. Ka lat-si hoitsõ Vello sis, ku Astat tüüpäiv üü pääle vinnü.

Minevä kuu lõpun peivä Asta ja Vello kuldpulma. Tuu pido kõrraldust võt-sõ iist näide pojatütär, kiä om Võrol nuuritüütäjä. Või arvada, et Asta om uma kõrraldajageeni ka latsõ-latsõlõ edesi perändänü.

Kõrralik lillipunt Kauksi Ülle käest uma maa häitsmist ja kasvõst

RAHMANI JAN

Ütel pääväl olf mu tüü-lavva pääle ilmunu raamat. Kauksi Ülle «Seto ikebaana», seen väiku pühendüs «Tervüisi Obinitsast!».

Luulõraamatit trehväs perä-mädsel aol häbemäldä veidü mu kätte. Tuu om muidogi hindä hoolõtus kah. A Kauksi Ülle luulõtuisi taha iks lukõ: tego om väega hää luulõtaja-ga, kiä ehitäs uman luulõn üles tävveste umma maailma. Maa-ilma, midä muialt kirjandüsest nii nalalt ei lövvä ja kon vana tarkusõ omma avvu seen. Kiränik esi ütles kah joba raamadu alostusõn är, et es lövvä uma kirjandüsharidusõ tii päält

periselt umma ja pidi tuu-peräst, et palfo om viil ütlemäldä, uma kirjandüse luuma.

Ku hariligult omma Kauksi Ülle luulõtusõ inämbüisi vabanväršin, sis tan raamatun om hulga riimivõrmiga luulõ. Om sonette ja tangosit, sek-kä peotäüs haikusid. Ei olõ ka midägi imehtä: osalt jaolt om tego laulusõnno kogoga, kuigi mu jaos tüüti naa teksti iks inämb luulõtuisina. Kujo-ti lukõn, kuis Kauksi Ülle esi näid ette lugõ ja tuu olf võimsa tunnõ. Ülle mõist hinnäst väega usutavas lukõ ja kõnõlda, tuuperäst tuu tunnõ pääle tulf. Ehk sis: tego om elävä luulõga, midä tahtnu õkva kullõlda. A taad saa iks umaette kah lukõ.

Raamadu teksti omma kiro-

tõdu aastil 2019–2021. Hulga om raamatun Setomaa-teemat, a sisse trehväs ka latsõpõlvõ Võromaa-lugusiid.

Nigu hää raamadu man iks, nakkasõ silmä läbi raamadu mõnõ tegeläse ja kujondi. Nii tulõva mitmõn paigan ette mařasahvti kiitjä naasõ kavvõst aost ja täambädsest pääväst, üts kits käü raamatut pite ja jürä kuldreneti uiub. Om murõ, et mõtsan näge hulk täambädse ao inemiisi õnnõ puitu, ja murõ ka tuu peräst, kuis latsõ ülearmo arvudimängumaailma är kaosõ. Om kittüslaulu luudusõlõ ja häitsemisele, a om ka oppuisi naisilõ ja tihtipääle tulõva mõnõ suurõilmadaami kah mängu.

Nii taa sis omgi, et ütest külest om tego vana hää Kauk-

si Ülle luulõga, a tõdõst külest om taa raamadu seen timä jaos mitte nii egäpääväst vormiluu-lõ, kõik iks Kauksi Ülle kim-mä firmamärgiga mahla seen. Seo om jõvvukohanõ raamat ütekõrraga läbilugõmisõs, a jääs ka pääle tuud värskis.

Aituma, Ülle! Tervüse omma kätte saadu. Saada sis umalt puult vasta kah!

RAAMAT:
Kauksi Ülle
Seto ikebaana

Toimõndanu Palmi Silvi
Kujondanu Lõõperi Prit
Kaasõmaali tennü Riitsaarõ Evar

Välläandja:
Seto Ateljee Galerii 2021



Kauksi Ülle vahtsõ luulõraa-madu kaasõpilt.

Priinime lugu

Rubriigin kõnõldas perekunnanimmi periolõmisõst ja tähendüsest.

Piho ja Pihu

Nimel *Piho* om täambädsen Ees-tin 342 kandjat, *Pihu* – 197 kand-jat. Priinimes pandmisõ kotussit om 17, noist säidse Võrumaal, viis Lõuna-Tartumaal ja üts Mulgimaal. Vana kiräviie riigli perrä tulf kirota *Pihho*.

1809. aastagal Kanepi kihl-kunnan panti *Pihho* Kaagri-mõisa Roiu talun. Sõmmõr-palun Järvere mõisa Alakülä

Piho talun pant *Pihho* om ainu-kõnõ selgele talunime perrä pandminõ. Põlvani sai priinime *Pihho* suguvõsa Mamastõ ja Himmastõ külän, kiä olf Ma-mastõ ütest Kurvitsõ talust peri.

Rõugõ kihlkunnan pan-ti taad nimme nelläl kõrral. Pindi mõisa *Pihho* suguvõsast om peri Võro liina kuulsa toht-rõ Piho Rudolf. Hingelugõmi-sõ kuju nii Vahtsõn-Nursin ku Korgõpalun olf hoobis *Pichu*. Keriguopõtaja kirut viimätsit perrä tulf kirota *Pihho*. Viitinä mõisan olf opõ-taja joba Pihhu är pandnu, ku mõisa hingelugõmisõn panti Mõõlu talu pererahvalõ andsa-kult saksa muudu kirotot nimi

Mõhl. Tuu sõski käüki es jää, ülejärmädsen hingelugõmi-sõn om sama perrekund iks *Pihhu*. Nii om peris hulga Pihu nime kandjit Rõugõ kihlkunna taustaga, a kirotusõ ümbre-tegemist (*o-st u* vai *u-st o*) tulf tsaariaigu iks ette.

Sangastõn panti Piho nim-me Tagula külä Taljaku talun, Väiku-Puka mõisan ja Paul von Löwensterni «Lövi mõi-sidõ» kompleksin Kuigatsin ja Soontagal. Umaette *Piho* nime tegünemise kotus olf Arula mõisa Lüündre talu Otepääl, kon tulõ ette kirotamist *Piho*, *Pehho* ja *Pihho*.

Hallisten Veelikse mõisa

Nabadsi talun pantut priinim-me *Pihhu* ütski andmõbaas ei näütä, a Nabadsi Jaanus Pihul olf 1857. aastagal viis poiga ja säält jõudsõ Pihu nimi ka vä-hämbält Valga liina.

Seo nimi tekkü viil Olustve-re mõisan (Suurõ-Jaani) ja Ka-bala mõisan (Pilistvere). Peris Põhja-Eestin panti *Pihho* Kapu mõisan Järvamaal tütrigulats Jaanilõ, kink imä ja vanõmb sõsar saiva tõsõ, uma suguvõsa nime. Viil üts kotus om Tuu-di mõisa Läänemaal, kon seo nime sai latsilda vanapaar.

Lõuna puul om nimi saad tsirgunimest, miä om võro kee-len kas *piho* vai *pihu* (*Oriolus*

oriolus). Tuu tsirgu helütege-mist om kutsut *piholihotami-nõ* vai *piho-liho*. Säältamast tulõgi tsirgu eestikiilne nimi *peoleo*. Või arvada, et Kabala ja Olustvere priinimi tulõ kah iks tsirgunimest.

Viil om üle Eesti tunnõt sõn-na *pihu* 'puru, põrm, tsäpen, agana', vrd ütlemine *pihuks* ja *põrmuks*. Mõnõl puul võisõ pant nimi ka tuud tähendä.

1921. aastagal Setomaal võeti tsirgunimest saadut perekunna-nimme *Piho* säitsmel kõrral. Ka nimmi eestistämisel võeti katõl kõrral *Piho* ja üts kõrd *Pihu*.

SAARÕ EVAR

Jaaniapäiv

Egaütel uma mudsu, grupijuhilda

Jaaniapäiv om tulõkil ja olkõ külh, et aig om sääne nigu om, et ütest kruusist hulganõ ei juvva ja üte varda otsast vast lihagi ei süvvä, kõnõldas raadiost õks tuu selge grupijuhi valimisest, kelh ainumalt aru pään om, ku suur-rõs pidus lätt. Tuu ega-aastadse jutu pääle tahtunu miilde tulõta, kuis varõmb õks hain hallamb ja lumi valgõmb olf.

Ega tuud aigu vast kiä tagasi ei mõistaki tahta, nigu om nätä pea kuuskümmend aastaiga taga-si tett filmin «Libahunt», konh mi kaugõ esivanõmba jaanitulõ manu kõgõ paremba rõiva sälgä pandi, lehmile kah lillipärjä kaa-la sääde ja püha tulõ manu vejje, konh umaette pallõldi, et põllu-tüü ja eläjeide pedämise vaivaga õnnistus üten os käünü ja süüki järgmitse suvõni jagunu.

Laabsambal ja jõukambal aol tetti jaanipääväs korpi ja sõira ja joba kah olut, mis olf enne kõvas käümist nii makus ja lahja, et latsõ kah juvva võisõ.

Peris mõistlik olf mu meelest viil tuugi aig, ku sovhoosi ja kolhoosi tulõ kõrraldi ja rahva-lõ prii vaadiollõ piduplatsi pääle tõi. Tuu es olõ määnegi mõrruv vabrigujuuk, tuu olf koduolu, mea telliti mõnõ hää, kõigile teedä meistri käest. Ja mu kodu-kandin Mõnistõn om viil vaht-sõl vabariigi aolgi ollu sääntseid jaanipidusid, kohe olf nii pallu sõira tett, et taad kõigilõ piduli-sile pakuti. Latsõ juuski hoolõga kaussõga rahva siän ringi.

Šašlõki kommõ tulf ka jo ammu meile ja tuud peeti Venne aigu hääs toonis, et suurõ liidu sõbralikust riigist siihn nitti võe-ti. Ega ta halv mõtõ ei olõ, mi rah-vas taht suvõl ka vahel liha ja tulõ pääl om jo hää niimuudu õkva lämmi lihasüük tetä. Aga tuu vii-navõtmisega, eriti lämmäl aol, olf nigu olf ja om nigu om.

Ku õks mõtõlda, pallu nuil rahvalõ kolhoosi vai sovhoosi puult tettüil jaaniõdaguil peris viina võetigi? Kel ollõst küländ es saa, võtft veinipodõlõ üten,. Valgõ viin es olõ õks suvõao juuk ja egasugutsõid siidrid ja džinnijuukõ muiduki es olõ meil olõmangi. Sääl, kos ma kolhoosi aigu elli, olf pallu Lääne-Ukrai-nast peri rahvast. Nuil meeste-rahvõil olli vast külh mõnõ uma joogi. Naa istõ puhma ala tsõõri maha, võtti sääl medägi ja sis naksi säält ilusat nellähäälset laulu kuulda olõma. Tõnõkõrd olf kenämb kullõlda ku nuu lau-lu, mea püüne päält tullü...

Hirmsat lakmist ei mäleta, a teedä muiduki om, et egan külän om alasi mõni, kel piiri pedämi-sega hõel värk.

A medägi ei olõ tetä, nigu häpe ja imelik nakas, ku jo ilma-du aig enne jaanipäivä raadiost kuulõt, et valigõ henne siäst sel-ge grupijuht. Nii et aasta kõgõ valgõmbal aol, ku hain nii häste lõhnas ja niidüliilikes häitse, peas mi hennest nii ullis juuma, et kamba pääle ütsainukõnõ aju täüs mõistust!?

Ku saanu õks kuigi nii, et juu-mi veidükene kerembäid häid juukõ, kos ei peaki alasi kraat sisen olõma, süümi paksupiimä-kuuki ja sõira ja mu peräst vai šašlõkki, aga hoiامي õks egaüts uma mudsu alalõ!?

NÕLVAKU KAIE

Kupupandminõ ja must raamat

PABORTI DAISY

Mino vanaimä Juuli tarvif ja usksõ maarõhtõga ravitsõmist ja ravitsõjidõ man käümist. Sääntsit ravitsõjit olle mi kan-di egäh küläh üts vähämpäste. Ega peris tohtre mano päse-mine es olõ viiekümnendite algul vist lihtsä. Ma ei tiia, kuis tuu liinah tohtre mano saaminõ olle, a mi küläh aie asä är eläjätohtre Nelepko. Ma mäletä, et ku mul latsõn palavik korgõs nõssi, sis min-ti talli mano, võeti hobõnõ ja tuudi Meemaskülästä eläjide velskripunktist Nelepko kodo. Tuu kaie mu üle, kirof rohto ku vaia ja piagi kargli ma jälki ümbre.

Vanaimä kofas egäsugutsit maahaino, tegi noist tsäisid ja vaotuusi, midä haigõ kotsa pääle panti. Sugu iks aviti. A ku uma tarkus inämp es avita, tulles tõisi, arvada targõmbite, manu minnä.

Mino jaos olle väega põn-nõv, ku timä lätš Kriimi Eglä poolõ kuppõ pandma. Ma muidoki olli vanaimäl hannah, kos tuu lats iks jät-tä. Ma mäletä, et Egläl olli-va kupuklaasi ja kupulüüjä. Nuu olliva timäl kõõgih plii-di tagapaa kaasõ pääl linatsõ rätii pääl kuputahtjat uutmah. Kupuklaasi olleva paksust klaasist topsiku. Kupulüüjä olle sääntäne plekist, kujolt nigu templilüüjä, umbõs nii suur kah. A timäl olliva temp-li kirä asõmõl vast umbõs sentimiitri pikkutsõ plekist terävä kihva. Tuu lüüjä kih-vo kotsinõ olle nii viis kõrda viis sentimiitrit. Ma mäletä tuud kuigivõrd tuuperäst, et niikavva, ku muti kõõgih tsäägätivä, saie ma ringi nuh-ki ja asjo uuri.

Latsõn kofatu mälestüse jääse elo lõpuni miilde. Min-



REIMANNI HILDEGARDI TSEHKENDÜS

no tollõ kupupandmisõ mano es lasta. Vanaimä lätš Eglaga tagatarrõ, peräst tulles kupu-pandja tarõst vällä mõsukausi-ga, kos olle verine rāpāl. Mul kästi uuta, et las vanaimä veit-se pikutas pääle kupupandmist. Mullõ anti niikavvas mõni raamat uuri vai kaemisõs illos sinine klaasinõ muna, mille seeh ujosiva valgõ luigõ ja lilli. Vanaimä aie hinnäst pia pistü ja ollegi kodominek.

Perähpoolõ, ku ma veitse suu-rõmb olli, selef vanaimä, kuis tuu asi kävi. Tollõ kupulüüjäga lüüdi sis sälä sisse sinnä kotsilõ, koh hädä olle, nuu mulgu. Pää-midselt tufa pääle. Kupu klaasi sisse panti paprõnutsak palama ja klaas panti mulkõlõ pääle. Pap-põr palli, kuluf hapniku är, klaas tõmmaš hinnäst ligi nahka ja naas mulkõst arvatavat halva verd är tõmbama. Ku arvati, et küländ om, sis võeti klaas päält är ja panti haavo pääle puhas linanõ lapp. Kupu saajal lasti veitse pikuta, et vere tulõminõ

saisma jäie, ja sõs lasti tä kodo. Mitu kuppu kõrraga tetti, toda ma ei mäletä, a ma arva, et mit-te üle katõ. Noid haavu näüdäs vanaimä mullõ külh. Edimält olliva verevä ja paistõh, peräst-poolõ jäievä õnnõ armi. Kas tä avit, ei tiia, a jo sis avit, ku vanaimä näid tetä laskõ. Ja kõgõ imelikump om tuu, et es tulõ määntsitki põlõtikkõ ega veremürgütüisi ega midägi. Piät ütlemä, et tuu elotus olle küläl-tki puhas külh. Takastperrä tun-dus sääne asi jälle, a sis olle tuu asjo loomulik käük. Säänest verrega kupupandmist ma ei olõ-ki nigu mujjal kuulnu. Kuivist kuppõst külh.

Ku ma jo joba tõismõlinõ olli, teie vanaimä juhatusõl tälle noid kuivi kuppõ esi kah. Sääle es olõki muud kunsti, ku võti paksu viinapitsi, panni sinnä paprõtükü vai ku õukat olle, sis sinnä hämmätü puu-villanutsu palama ja vaoti pit-si iho pääle valutavalõ kotsilõ. Papõr palli är, hapnik saie otsa

ja klaas haarsõ kõvastõ ihost kinni. Tükü ao peräst laskõ klaas hindä vallalõ. Tuu olle sis nigu tasomisõ asõmõl.

Mossa Liine puul, kiä elli tõsõl puul jõkõ naabriküläh, kävi vanaimä kah. Ma mä-letä, et Liine olle sääntäne veitse kunna näoga tüütegijä vanamuur, istsõ kõgõ maja iih pingi pääl. Tuu muur ravits maahainuga, a olõvat mõistnu sõnnuga kah ravitsa. Nii-üteldä sõnnu pääle lukõ. Arvada, et ravits hingehäti. Jo tä kul-lõl inemiisi murrit ja ku murõ är kõnõldu, sõs iks lätt ker-gembäs. Tollõ ao psühholuug nigu sis.

Minno sinnä üteh es võeta. Ega vanaimä suurt es kõnõlõ, mis asjo sääle aeti. Ütskõrd hiilse vanaimäl võssa pite takah, ku tä Liine poolõ lätš. Mõtli, et ku ma parajalt kav-võlõ är saa, sis tagasi ei saa-dõta. A vanaimä nägi minno piagi är, murdsõ kraaviperve päält pajjupuhmust vitsa ja lubasi naha kuumas parki, ku ma kodo ei lää. Tuud san-na ma muidoki uutma es jää ja lõntse kodo tagasi. Uudis-himo ja põnvõus sõski jäie hinge. Paaril kõrral tulles vanaimä kodo, üteh üts paprõ-tükk, kohe pääle olle midägi pliiädsiga tsirgõldõt. Tuu olle kästu är palota ja tuhk poolõ klaasi viinaga är juvva. Mil-lele tuu pidi mõoma, tuud latsõ kõrva es piä kuulma. Kõnõldi, et Liinel om must raamat verevide tähtiga. A toda es olõ kiäki uma silmäga nännü ega tollõ võimu tunda saanu. Kohe tuu raamat jäie ja kas toda periselt ollegi, ei tiia kiäki. Ümbrekaudsõ latsõ egätahes veitse pelksi toda Liinet ja timä kotsil olõvat salaperäsüst. Ku timä maja iist tulles müüdä minnä, sis anti jalgõlõ vallu.

Parm tsuskas

Nalapildiga tsuskas ütiskunda mõnõst hellembäst kotussõst Rõugõ Rebäse külä miis VARUSTINI ANDRES, tunnõt ka nimega PARM.



Tossu Tilda pajatus

Jaanipääväs küllä

Pikäle vinünü külmapuulnõ kevväi om otsa saanu ja käen suur suvi. Hain kasus, lill häitset, tsirk tsiristäs ja päiv paistus. Ökva om peräl ka jaanipäiv. Miilde tulõ üte vana vabrigumehe jutt tuust, miä üte jaanipääv äigu juutu.

Vabriku tekä tüüd palfo inemiisi, säählulgan nuuri. Tütrigu olli suhtit luuma krap-sakamba ku poisi. Vet näid ai takast suuv mehele minnä. Üts tütrik, kelle periskodo oll maal, kutsõ tutvat poissi sinnä hindä-le jaanipääväs küllä.

«Ku saa, sis lää,» lubasi poiss.

«Saat kimmäle!» üteli tütrik õnnõligult.

Nojah, üts kõnõl aiaist, tõdõnõ aiamulgust...

Kuis asä edesi lätši, kes tuud inämb mäletäs. Ei olõ kah, kost küssü. Ei olõ inämb vabrigu-miist ega vabrikutki.

A jaanipäiv ku eesti rahva suurõmb suvinõ pühä ei kao kohegi. Jaanitulõ man saava kokko nii vana ku noorõ. Vana ummi mälehtüisiga, noorõ üten unistuisiga. Pido hummo-kuni, mälehtüse havvani... Kaho õnnõ, et jaaniüü nii lüh-kü om.

Ilosat jaanipäivä kõigilõ!

TOSSU TILDA

Muda Mari pajatus

Vanas saat, a targas ei saa

Ma kuuli raadiost, et koolih opminõ lõpõ-i mitte kunagi är. Tuu kottalõ üteldäs viil, et elokestev opminõ. Nii et kuiki tervõseammõt lupa jäl lõpu-pito pitä, olõ-i sääle viil midägi tähistä. Kooliaig ei saaki läbi, tulõ õnnõ edesi oppi.

Parhilla om riigi puult pantu kohustusõs ütessä klassi är lõ-põta, a ku tulõ käsk eloai oppi, sõs tulõ pääle keskkuuli ja üli-kuuli ka eloülikuul läbi tetä. Pääasi, et kõik aig piä-i eksämit

MUDA MARI

Latsilõ

Vastus saada üte nädäli joosul meiliaadrõssi pääle latsinukk@umaleht.ee **vai postiga:** Uma Leht, Tartu 48, 65609 Võro.

Vastussõ mano panõ kirja uma nimi, vannus ja kimmähe ka postiaadrõs.

Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit välläandit.

Latsinukka tugõva Võro instituut ja Võro selts VKKF.

Minevä kõrra vastus: LATS OM TARÕ ILO, PÕRSS OM MURO ILO.

Avvohinna saa VÕSU KELLY (7) Põlvast.

Rehkendä'! Kõiki ülesandidõ vastussõ' arva' perän kokko. Vastus saada' meile piimäkuu 25. pääväs.

1. Pindre pääl häidseš säidsend sorti lile. Tõsõl pääväl lätš häitsemä viil kats sorti, a üts lõpõf häitsemise är'. Mitu sorti lille jäi pindre pääle häitsemä?

2. Tütärlats tõmmaš karakakra külest häitsmelehti är. Edimält oll sääle kats-kümmend häitsmelehte, veitü ao peräst katõsa tükü veidemb. Mitu häitsmelehte jäi viil karakakra külge?

3. Maasigamaa pääl sai hummogu valmis säidse aiamaaskat ja õdagu viil katõsa maaskat. Kuldnokk sei kats maaskat är. Mitu maaskat jäi latsilõ?

4. Toonõkurg sei lumbe veeren är kümme kunna ja nurmõ pääl viis hiirt. Ku suurõ saagi tä sai?

5. Poiskõnõ püüdse katõsa kokrõ, üte viidigä ja üte säre. Mitu kalla tä sai?

6. Sanna takan oll är' häidsenü ütesä-tõist võilulli. Tuulõga lätši' lindu kuvvõtõisku võilulli siimne'. Pini karaš võilulille kesken ja viil kolmõ võilulilli siimne' lätši' lindu. Mitmõl võilulillil jäi' siimne' alalõ?

7. Vaglakõsõ' seivä' üteli pääväl är' ütesä ja tõõsõl pääväl ütstõist puulehte. Mitu lehte seivä' vagla' är' katõ pääväga?



FASTRÕ MARIKO PILT

Mitu vallalist lillihäidsend lõvvät pildi päält?

Vastus: + + + + + + =

Telli Uma Leht!

tellimine.ee/umaleht

vai

tel 617 7717.